

est supra num. 16 et 17, et habetur etiam in *Compendiis privilegiorum aliarum religionum*.

NOTA ROMANI THEOLOGI.

Falsum est, ex consuetudine ubique recepta, episcopos ab officio persolvendo dispensare homines solere; ac multo magis falsum est, posse id vicarios generales, vel regularium superiores; satis enim nota nobis res est, pro huiusmodi dispensationibus ad solum Romanum Pontificem recurrendum esse, ac recurri solere; Romanum vero Pontificem episcopi informationem exposcere, vel aliorum superiorum, ut petitioni indulgeat. Nec Romani et Itali tantum theologi ita sentiunt, sed etiam inter Gallos doctiores. Audiatur Cont. Tournely, qui laudat etiam Pontasium: « Episcopi, inquit, ab officii recitatione dispensare non possunt; quia inferior in lege superioris non dispensat, nisi de ejusdem consensu: porro Ecclesia, Romanusve Pontifex, nullibi leguntur huiusce dispensationis facultatem episcopis concessisse. »

RESPONSIO AUCTORIS.

« Falsum, hic pronuntiat R. Theologus, ex consuetudine ubique recepta, episcopos ab officio persolvendo dispensare homines solere; ac multo magis falsum, posse id vicarios generales, vel regularium superiores. » Et tamen ultra citatos a me auctores, id asserit etiam eruditissimus P. Antoine, *Tract. de virt. religion.*, cap. 1, n. 4, ubi hoc habet: « Aliqui docent, ex usu ubique recepto episcopos et superiores ordinum posse dispensare cum suis subditis ad breve tempus, in dubio de morali impotentia recitandi; » quibus ipse assentitur subdens: « Et hoc videtur necessarium ad tollendas perplexitates et impediendum grave nocuum. » At tanto auctori theologiam moralem, prout jacet cum dicta conclusione, tanquam suam jam bis Romæ typis tradidit.

(36. Disparitas autem est inter dispensationem concessam a Papa, et dispensationem concessam ab aliis, quod dispensatio concessa a Papa sine causa, sit valida, licet illicita (144); dispensatio autem concessa ab aliis sine causa, nec sit valida, nec licita; Henno, tom. I, tract. 1 in *Decalog.*, disput. 1, quæst. 3, art. 10, concl. 1, et alii communiter.

(37. A recitatione officii excusatur etiam beneficiarius, qui sine sua culpa privatur ad tempus notabile fructibus sui beneficii; dummodo nec sit Religiosus Professus, nec Sacris Initiatus; arg. cap. *Quia* 15, De re-scriptis, in 6. Cum enim ibi dicatur, quod propter officium datur beneficium, sequitur, quod, cessantibus sine culpa beneficiarii fructibus beneficii, non teneatur beneficia-

(144) Cum Summus Pontifex nolle sine causa dispensare sit præsumendus; hinc dispensatio a recitatione officii ab ipso sine causa obtenta, censenda

rius ad officium; cum, cessante causa, cesset effectus; cap. *Cum cessante* 60, De appellatione. Tum quia, si justum est, ut ille, qui altari inservit, de altari vivat, ex cap. *Cum secundum Apostolum* 16, De præbendis; ita etiam justum est, ut qui de altari non potest vivere, altari non teneatur inservire; Henno, *loc. cit.*, conclus. 5, et alii passim.

(38. Impeditus recitare officium statis horis, vel temporibus tenetur anticipare, vel postea supplere, quia præceptum de officio persolvendo non urget solum suis correspondentibus horis, sed incipit a media nocte antecedenti, seu ex consuetudine a vespere pridie et substantialiter durat tota die, usque ad mediam noctem sequentem, ut dictum est supra num. 9 et 10. Est enim unum præceptum totius diei, et accidentaliter tantum propter mysteria repræsentata, una hora obligat pro hac parte diei, et alia, pro alia parte, utique non ad finiendam, sed potius ad augendam obligationem, cum, transacta illa hora, adhuc perseveret substantialis obligatio pro tota die usque ad mediam noctem sequentem. *Communis*.

(39. Hinc, qui mane prævidet, se ob aliquod impedimentum sibi perventurum non posse suo tempore recitare horas pomeridianas, tenetur anticipare et etiam mane eas persolvere; sic jam communior, et sine dubio probabilior et tutior sententia doctorum cum Sporer, *loc. cit.*, num. 171; Bonacina, *De Horis canonic.*, quæst. 6, propos. 2, num. 2, et alii plurimi apud ipsum Gobat, *loc. cit.*, num. 711. Less., Sanchez, Tamburini, Diana, Suarez et Azorius, et alii apud Sporer, *loc. cit.* (40. Item, qui ob aliquod impedimentum non potuit officium recitare suis propriis horis, et temporibus, tenetur postea recitare intra eamdem diem; si enim, v. g. non potuit recitare ante meridiem matutinum et laudes, ac horas minores, tenetur postea recitare, quacunque hora potuerit ante mediam noctem. *Communis*.

(41. Qui ob aliquod impedimentum non potest recitare totum officium, potest autem partem, tenetur ad illam. *Communis*, argum. cit., propos. 54, ex damnatis ab Innocentio XI, adducta supra, num. 3. *Vide ibi*.

(42. Qui per seipsum non potest ex justa causa recitare officium divinum, non tenetur illud recitare per aliam. *Communis*. Nullo enim jure constat talis obligatio recitandi per alium; tum quia obligatio recitandi officium est personalis, cui proinde per alium satisfieri nequit. Unde jure merito Alexand. VII damnavit inter alias proposit. 21, adductam supra, num. 26.

(43. Qui uno die, sive culpabiliter, sive inculpabiliter omisit recitare officium, non tenetur alio sequenti die supplere, seu recompensare. *Communis*. Cum enim onus recitandi officium qualibet die sit suæ culpæ diei alligatum, transeunte illa die, transit, et cessat etiam obligatio recitandi officium

est subreptitia; et per consequens nedum illicita, verum etiam invalida.

illius diei, nec potest eidem altera die satisfieri.

(44. De causis excusantibus a recitatione publica in choro. *Vide verb.* CANONICUS, art. 5, a num. 33 ad 40, et verb. DISTRIBUTIONES, per tot., ubi abunde assignatur, quibus absentibus a choro debeantur, vel non, distributiones.

(45. Recitantes in fine Horarum canonicarum orationem *Sacrosanctæ*, etc., consequuntur remissionem culparum in recitatione commissarum, ex concessione Leonis X. *Vide verb.* INDULGENTIA, art. 6, num. 11.

(46. Officii divini recitatio imposita est presbyteris, diaconis et subdiaconis expressa lege Ecclesiæ occidentalis. Benedict. XIV, tom. I, constit. 129, incip. *Eo quanvis tempore*, § 43. (47. Similis consuetudo obtinet in Ecclesia orientali, eamque legis vim habere decretum est. Idem, *ibid.*, § 44.

OFFICIUM DEFUNCTORUM.

SUMMARIUM.

1. Officium defunctorum non prima, sed secunda die Novembris celebrandum est, juxta consuetudinem universalis Ecclesiæ. — 2. Occurrente festo duplici minori, etiam translato, in die commemorationis omnium fidelium defunctorum, officium faciendum est de sancto, missæ vero celebrandæ sunt *de Requiem*. — 3. Idem dicendum est de die defunctorum ordinis minorum, et consequenter etiam aliorum ordinum. — 4. Officium, seu matutinum defunctorum die commemorationis omnium fidelium defunctorum non est recitandum vespere pridie, sed mane ejusdem diei: vide tamen novissimum decretum. — 5. Officium defunctorum et missa potest cantari in die Dominico vel festivo, præsentate cadavere, secus si jam sit sepultum. — 6. Non potest autem officium et missa cantari etiam præsentate cadavere in solemnitatibus primæ classis, nempe Nativitatis D. N. J. C. Epiphaniæ, triduo ante, et biduo post Pascha, Ascension., Pentecostes cum duobus sequentibus diebus, Corporis Christi, etc. Et in die S. Paschæ prohibentur etiam exequiæ, et quodcumque signum defunctionis: vide tamen novissimum decretum. — 7. Anniversaria, et missæ *de Requiem* relicta ex dispositione

(1. Officium defunctorum, non prima, sed secunda die Novembris celebrandum est, juxta consuetudinem universalis Ecclesiæ. Sacra Rit. congregat. in *Egitanien*. 23 Maii 1603, in respons. ad dubium 3.

(2. Occurrente festo duplici minori, etiam translato, in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, officium faciendum est de sancto, missæ vero celebrandæ sunt *de Requiem*. Sacra Rit. congregat. 5 Octobris 1686. Officium enim defunctorum ea die etiam sub ritu duplici celebratur. (3. Sub eodemque ritu celebrabitur pariter officium generalissimum præscriptum in particularibus rubricis nostri *Breviarii Franciscani*, sub n. 9, pro defunctis fratribus, sororibus, patribus et matribus, ac benefactoribus, et illis omnibus, qui in nostris ecclesiis, seu cœmeteriis sunt sepulti; pro quo insimul non erit dies impedita ea, in qua occurrat duplex minus etiam

(48. Officiorum divinatorum ratio immutari non debet, ubi celebratio dierum festorum transfertur tantummodo pro commoditate populi. Idem, constitut. 138, incip. *Nuper*, § 3. (49. Officia divina in primitiva Ecclesia de nocte celebrari consueverunt. Idem, constit. 187, incip. *Singularem*, § 6. (50. Sed ea disciplina deinde fuit utiliter immutata. Idem, *ibid.* (51. Officia hebdomadæ majoris de die sunt celebranda. Idem, *ibid.*, § 1. (52. Officia propria sanctorum non conceduntur, nisi præcesserit saltem approbatio cultus. Item, si non habeantur gesta authentica. Idem, tom. II, constit. 29, incip. *Jampridem*.

(53. In officii divini recitatione pro aliqua morali difficultate dispensanda, commutare potest major penitentiarius. Idem, tom. I, const. 95, incip. *Pastor bonus*, § 30.

testatorum (non autem ad placitum vivorum) cantari possunt, etiamsi occurrant in duplici majori. — 8. Officium et missa defunctorum cantari potest cum primum habita fuerit certa notitia de obitu alicujus religiosi ordinis, vel provincie, etiam in duplici majori; secus vero in festo de præcepto. — 9. Officium anniversarium vel septenarium, vel tricenarium defunctorum post obitum, si cadat in die Dominico vel festivo, transfertur ad diem sequentem cum eadem solemnitate. — 10. Officium defunctorum ad consequendas indulgentias in constitutione S. Pii V concessas, debet recitari prima die cujuslibet mensis non impedita. — 11. Ad officium defunctorum non tenetur etiam in choro illi, qui utuntur Breviario Romano. — 12. Tenentur autem ad ipsum in die commemorationis omnium fidelium defunctorum. — 13. Non utentes Breviario Romano tenentur recitare officium defunctorum secundum suas consuetudines et peculiare constitutiones. — 14. Patres ordinis Prædicatorum tenentur sub mortali semel in hebdomada recitare officium defunctorum vel in choro, vel privatim. — 15. Ad dictum officium an teneantur sub mortali etiam moniales ejusdem ordinis. — 16. Alia ad rem ad n. 34.

translatum, quia missæ pari ratione dici poterunt de Requiem, ob commemorationem amplissimam, quæ ibi adest sancita. Sic rubric. particul. nostri *Franciscani Breviarii*, n. 32. Sac. Rit. congregat. 5 Maii 1736. *Vide* decreta sac. congr. Rit. in fine huj. tom.

(4. Officium, seu matutinum defunctorum in festo Omnium Sanctorum post vespere recitandum non est, sed ipsamet die Commemorationis omnium fidelium defunctorum mane recitari debet. Sac. Rit. congregat. sub die 1 Septembris 1607 et 22 Januar. 1701. At eadem sac. Rit. congregatio, sub die 4 Septembris 1745, declaravit privatam officii defunctorum recitationem pro generali eorum commemoratione absolvi licite posse post vespere festi Omnium Sanctorum; in choro autem juxta rubricas adimplendam esse mane die 2 Novembris, nisi, ut populi commodius, et frequentius illis

interesse possint, contraria jam faceret consuetudo. Decretum videsis inter decreta sac. Rit. congregationis n. 1201, in fine huj. tomi.

(5. Officium defunctorum et missa potest cantari in die Dominico vel festivo pro defunctis, quorum corpora sunt adhuc supra terram; secus, si jam sunt sepulta. Sac. Rit. congregat. in *Egitanien.* 23 Maii 1603, in respons. ad dub. 4, et saepe alibi.

(6. Non potest autem officium et missa cantari, etiam praesente cadavere, in solemnitatibus primae classis, nempe Nativitatis D. N. J. C., Epiphaniae, triduo ante, et bido post Pascha, Ascensionis, Pentecostes cum duobus sequentibus diebus, Corporis Christi, etc. Et in die S. Paschae prohibentur etiam exsequiae, et quodecunque signum defunctionis, ex decreto sac. congregationis Rituum 23 Augusti 1704 et 1714.

(7. Anniversaria, et missae de Requiem relicta ex dispositione testatorum (non autem ad placitum vivorum) cantari possunt, etiamsi occurrant in duplici majori. Sac. Rit. congregat. 22 Novembr. 1664. (8. Officium et missa defunctorum cantari potest, cum primum habita fuerit certa notitia de obitu alicujus religiosi ordinis, vel provinciae, etiam in duplici majori; secus vero in festo de praepcepto, quia tunc differri debet ad aliam diem simili festo non impeditam. Sac. Rit. congregat. 4 Maii 1686. *Vide* rubr. particul. *Breviarii Franciscani*, n. 47.

(9. Officium anniversarium, vel septenarium, seu tricenarium defunctorum post obitum, si cadat in die Dominico, vel festivo, transfertur ad diem sequentem cum eadem solemnitate. Sacra Rituum congreg. in *Egitanien.* 23 Maii 1603, in respons. ad dub. 5.

(10. Officium defunctorum, ad consequendas indulgentias in constitutione S. Pii V concessas, debet recitari prima die cujuslibet mensis non impedita festo novem lectionum. Sac. Rituum congregatio in *Egitanien.* 6 Septembris 1606.

(11. Ad officium defunctorum non tenentur, etiam in choro, illi, qui utuntur Breviario Romano; talem enim obligationem ab eis abstulit S. Pius V et eis concessit indulgent. 100 dierum, si illud recitent; sic in sua constitutione incip. *Quod a Nobis*, cujus summarium habes *supra*, verb. OFFICIUM DIVINUM, art. 1, n. 10. (12. Tenentur autem ad ipsum officium defunctorum die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, quia pro tali die est pars officii, adeoque cadit sub praepcepto etiam privatim. *Communis*

(13. Non utentes Breviario Romano, cum S. Pius V in dicta constitutione ipsos reliquerit propriis consuetudinibus et constitutionibus, tenentur solum officium defunctorum recitare ad praescriptum earum.

(14. Unde in ordine Praedicatorum, dist. 1. *De officio Eccles.*, cap. 1, fol. 14, col. 3, in fine, adest praepceptum recitandi officium defunctorum in choro semel in hebdomada,

quo fit, ut omnes religiosi clerici teneantur illud sub mortali semel in septimana publice in choro recitare, vel privatim, si fuerint impediti choro interesse; sic expresse habet doctissimus P. Donatus ejusdem praestantissimae religionis dignissimus filius, *Prax. rerum regular.*, tom. IV, tract. 18, part. XLV, n. 2. Ad dictum autem defunctorum officium non teneri sub mortali moniales ejusdem praclarissimi ordinis, ad longum, pluribus adductis, probat Felix Potestas, tom. I, part. II, a n. 469 ad 487.

(15. Addenda sunt sequentia decreta tradita, et scite commentata ab eruditissimo Cavalieri in agenda defunctorum.

(16. Officium defunctorum pro secunda die Novembris potest, etiam praesente episcopo, ante completorium diei festi Omnium Sanctorum recitari, Sac. Rit. congreg. 5 Julii 1698, in *Collen.*

(17. Matutinum diei commemorationis omnium fidelium defunctorum non potest recitari in choro in die festivitatis Omnium Sanctorum post completorium, sed servandae sunt rubricae. Sac. Rit. cong. 22 Januar. 1701, in *una Camald. Montis Coronae.*

(18. Vesperae defunctorum pro prima die mensis dicuntur post vespereas, etiam Dominicae vel festi de praepcepto, si accidat. Sac. Rit. congregat. 24 Maii, in *Egitanien.*

(19. Officium defunctorum non potest dici in semiduplicibus et officiis novem lectionum, nisi ad effectum duntaxat satisfaciendi menti testatorum. Sac. Rit. congreg. 12 Julii 1628, in *Januensi.*

(20. Officium defunctorum dici potest in choro separatim ab officio diei in diebus exceptis a Breviario, pro adimplenda testatorum voluntate. Sac. Rit. congreg. 12 Augusti 1682, in *Tridentina.*

(21. Duplicatio antiphonarum praeter diem commemorationis omnium fidelium defunctorum, et diem depositionis defuncti, fiat in diebus 3, 7, 30 et anniversario. Sac. Rit. congreg. 8 Mart. 1738.

(22. Quando ab aliqua congregatione dicitur totum officium defunctorum, non debet illud dici ut secunda die Novembris, omittendo psalmos post vespereas et matutinum positos in officio defunctorum. Sac. Rit. congreg. 1 Julii 1698, in *Collen.*

(23. In officio defunctorum in vespereis et laudibus dicendi semper sunt psalmi appositi *De profundis*, et *Lauda, anima mea, Dominum*, et post vespereas, et laudes omittantur iidem psalmi tantum in die commemorationis omnium fidelium defunctorum, et in die depositionis defuncti. Sac. Rit. congreg. 23 Junii 1736, in *Einsilden.*

(24. Psalmi *Lauda, anima mea, Dominum*, et *De profundis* omittantur in precibus post officium in die commemorationis omnium fidelium defunctorum, et in die obitus, seu depositionis defuncti duntaxat, caeteris autem diebus semper, et omnino dicantur. Sac. Rit. congreg. 3 Augusti 1737, in *Nolana.*

(25. Hujusmodi decreta in *Nolana* et in *Einsilden.* confirmata fuerunt a sac. Rit.

congreg. die 8 Martii 1738 et in una Eremitarum. ord. Camaldul. teste P. Merati, tom. II, sect. 9, cap. 2, num. 3, in fine, et in indice decretor., num. 339. *Vide* decreta sacrae congregat. in fine huj. tomi.

(26. Commemoratio omnium fidelium defunctorum non est celebranda, nec faciendi in die Dominico, sed transferri debet in feriam secundam sequentem. Sac. Rit. congreg. 24 Septemb. 1603, in *Augustan.*

(27. In commemoratione omnium fidelium defunctorum potest fieri officium de festo duplici minori, sed missae sunt celebrandae de Requiem. Sac. Rit. congregat. 5 Octob. 1686, in *una Urbis.*

(28. Occurrente duplici minori, seu translato in die commemorationis defunctorum, officium faciendum est de sancto, missae vero celebrandae sunt de Requiem. Sacra Rit. congreg. 19 Junii 1700, in *Curien.*

(29. In die commemorationis omnium defunctorum in ecclesiis cathedralibus vel collegiatis, ubi quotannis occurrit dies octava dedicationis ecclesiae, missae privatae dicendae sunt de Requiem, et cantandae sunt duae missae conventuales, una scilicet de die octava post tertiam, et altera de Requiem post nonam juxta rubricas. Quando vero dies octavae incidit in Dominicam, omnes missae celebrandae sunt de die octavae, et commemoratio omnium fidelium defunctorum transferatur in diem sequentem. Sac. Rit. congreg. 17 Septemb. 1696, in *una S. Germani Montis Cassini.*

(30. Jam in omnibus congregationibus ordinis Benedictini post festum Omnium Sanctorum 14 Novembris celebratur solemniter commemoratio omnium defunctorum confratrum dicti ordinis; quid si illa die 14 Novembris alicubi adsit festum duplex translatum aut occurrens: «eritne ejus-

OMEN.

Vid. verb. SUPERSTITIO, num. 30.

ONIROMANTIA.

Vid. ibid., num. 25.

OPINIO.

Vid. verb. CONSCIENTIA, a num. 68 ad num. 114.

OPINIO PROBABILIS.

SUMMARIUM.

1. De opinione probabili v. *Leges prudentiae episcopalis a Josepho Maria Maraviglia episcopo Novariensi*, etc., ad num. 3. — 4. Circa licitum usum opinionis probabilis adest dissertatio D. Alphonsi

(1. An opinio recentiorum, caeteris paribus, faciat majorem probabilitatem, quam antiquorum opinio; (2. an minus communis opinio, dummodo sit probabilis, possit episcopis legem prudenter, et rationabiliter agendi constituere; (3. et an unius opinio, dummodo sit optima ratione munita, possit communiori praeferrri. *Vide Leges prudentiae episcopalis a Josepho Maria Maraviglia*

modi duplex ulterius transferendum: vel duplex celebrandum, et tamen peragendum cum officio defunctorum, et dicendae omnes missae pro defunctis confratribus praeter unam de festo; vel eritne officium alia die dicendum. Et tunc non amplius in celebrando convenient monasteria nostri ordinis. » Sacra vero Rituum congregatio die 1 Maii 1736 respondit: « Commemoratio omnium defunctorum non est transferenda, sed si die illa occurrat festum duplex minus, seu translatum, fiat officium de festo duplici cum missa solemniter post tertiam; officium vero defunctorum recitandum erit post laudes, et omnes missae privatae dicentur pro defunctis in paramentis nigris. »

(31. Quando anniversarium, seu officium solemne pro animabus omnium defunctorum confratrum alicujus congregationis fit in festo ritus duplicis minoris, potest cantari missa de Requiem; secus, si occurrat in festo altioris ritus; sacra Rit. cong. 8 Martii 1738.

(32. In absolute in die commemorationis omnium fidelium defunctorum non est dicenda tota conclusio in oratione. Sac. Rit. congregat. 5 Julii 1698, in *Collen.*

(33. Ubi ex dispositione testatorum singulis diebus canendum est in ecclesia responsorium pro defunctis, potest quotidie decantari, exceptis festis 1 et 2 classis, et octavis privilegiatis, necnon tota hebdomada majori; in praedictis autem festis 1 et 2 classis, et octavis privilegiatis, ac majori hebdomada, ne pia testatorum voluntas defraudetur, responsorium praedictum recitetur privatim in choro, absolutis horis canonicis. Sac. Rit. cong. 8 Julii 1741.

(34. Alia ad rem, *vide* verb. MATUTINUM, num. 14, et in fine hujus tomi decreta sac. Rit. congregationis.

de Ligorio, cui titulus: *De usu moderato opinionis probabilis*, inserta in opere theolog. ejusdem cl. scriptoris. — 5. Adducuntur ad rem tria decreta edita tenoris ut infra ad n. 7. — 8. Reliqua ad n. 14. — 15. Subnect. *Addit. Cassinenses* ad n. 35.

episcopo Novariensi indictas, atque Innocentio XI dicatas, leg. 167, 312, 304.

(4. Circa usum licitum opinionis probabilis illustrissimus ac reverendissimus D. D. Alphonsus de Ligorio, episcopus S. Agathae, peculiarem dissertationem lectu dignissimam *De usu moderato opinionis probabilis*, lib. I suae *Theologiae moralis*, tract. 1, num. 144 et seqq., inseruit. Alia deinde